

Lagrådsremiss

Undantag från arvsskatt och gåvoskatt

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 17 februari 2005

Sven-Erik Österberg

Hases Per Sjöblom
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Den 16 december 2004 beslutade riksdagen att slopa arvs- och gåvoskatten från och med den 1 januari 2005 (prop. 2004/05:25, bet. 2004/05:SkU18, rskr. 2004/05:134). Med anledning av händelserna i Sydostasien föreslås att det i en särskild lag införs ett undantag som innebär att arvs- och gåvoskatt inte skall tas ut i de fall skattskyldighet enligt lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt eller enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss inträtt under perioden från och med den 17 december 2004, dvs. dagen efter riksdagens beslut, till och med den 31 december 2004. När det gäller uttaget av arvs- och gåvoskatt innebär förslaget i sak detsamma som om de båda lagarna avskaffats från och med den 17 december 2004.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2005.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Förslag till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt	4
3	Ärendet och dess beredning.....	5
4	Bakgrund	5
4.1	Upphävandet av lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt m.fl. författningar	5
4.2	Dispens från arvs- och gåvoskatt	5
4.3	Eftergift av arvsskatt	6
5	Förslag om undantag från arvs- och gåvoskatt.....	6
6	Finansiella konsekvenser.....	8
7	Författningskommentar	8
Bilaga 1	Promemorians lagförslag.....	9
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser	10

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt.

2 Förslag till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt

Härigenom föreskrivs följande.

Har skattskyldighet inträtt enligt lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt¹ eller enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss under perioden från och med den 17 december 2004 till och med den 31 december 2004, skall arvsskatt eller gåvoskatt inte tas ut.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2005.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:857.

3 Ärendet och dess beredning

Den 21 oktober 2004 beslutade regeringen att överlämna en proposition till riksdagen med förslag om att slopa arvs- och gåvoskatten från och med den 1 januari 2005 (prop. 2004/05:25). Riksdagen antog regeringens förslag den 16 december 2004 (bet. 2004/05:SkU18, rskr. 2004/05:134).

En promemoria med ett utkast till lagrådsremiss (dnr Fi2005/539) med förslag om att arvs- och gåvoskatt inte skall tas ut om skattskyldighet inträtt under en period närmast före årsskiftet 2004/05 har utarbetats inom Finansdepartementet. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remitterats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En remissammanställning finns tillgänglig i lagstiftningsärendet.

4 Bakgrund

4.1 Upphävandet av lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt m.fl. författningar

Egendomsskattekommittén föreslog i juni 2004 i sitt slutbetänkande (SOU 2004:66) att arvs- och gåvoskatteuttaget i princip skulle halveras. Vid remissbehandlingen föreslogs från flera håll att arvs- och gåvoskatten i stället borde avskaffas. I budgetpropositionen för 2005 aviserades att lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt (AGL) skulle avskaffas från och med den 1 januari 2005 och regeringen beslutade den 21 oktober 2004 att överlämna en proposition till riksdagen med ett sådant förslag.

I flera riksdagsmotioner föreslogs att AGL skulle slopas retroaktivt från den 20 september 2004, dvs. från och med den dag då regeringen presenterade förslaget i budgetpropositionen för 2005. Motionerna avslogs emellertid vid riksdagsbehandlingen.

AGL upphörde att gälla vid utgången av 2004. Ytterligare ett antal författningar med anknytning till AGL upphörde samtidigt. Med anledning av händelserna i Sydostasien har fråga uppkommit om inte tidpunkten för att avskaffa AGL borde förskjutas bakåt i tiden.

4.2 Dispens från arvs- och gåvoskatt

I 58 a § AGL finns en bestämmelse som gör det möjligt för regeringen att ge dispens från arvs- och gåvoskatt. Enligt den aktuella bestämmelsen kan regeringen i det enskilda fallet helt efterge eller till viss del sätta ned påförd skatt om det föreligger synnerliga skäl. Regeln har under årens lopp använts sparsamt.

4.3 Eftergift av arvsskatt

De s.k. eftergiftsreglerna i 56 § AGL innebär följande. Om någon som förvärvat egendom genom arv, testamente eller gåva avlider inom tio år från förvärvet skall efter ansökan en viss del av arvs- eller gåvoskatten återbetalas till den dödes dödsbo. Om t.ex. arvtagaren avlider inom ett år från det att arvlåtaren avlidit, skall hela skatten efterges. Sker dödsfallet senare sker en avtrappning med en tiondel per år.

När AGL avskaffades infördes en särskild övergångsbestämmelse som innebär att rätten till eftergift upphör när arv-, testaments- eller gåvotagaren avlider efter den 31 december 2004.

5 Förslag om undantag från arvs- och gåvoskatt

Regeringens förslag: I en särskild lag tas in ett undantag som innebär att om skattskyldighet har inträtt enligt bestämmelserna i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt eller enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss under perioden från och med den 17 december 2004 till och med den 31 december 2004 skall sådan skatt inte tas ut.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Kammarrätten i Stockholm* anser att undantaget i den föreslagna lagen bör avse skattskyldighet som inträtt från den 21 oktober 2004. *Skatteverket* avstyrker förslaget om undantag från gåvoskatt och anser att lagen bör träda i kraft så tidigt som möjligt. Verket anför att administrationen för att kontrollera gåvor av försäkringar kan bli omfattande. Vidare uppger Skatteverket att förslaget leder till väsentligt ökad administration och om ikraftträdandet kan ske tidigare minskar verkets merkostnader. *Svenska Bankföreningen* anser att den föreslagna skattefriheten skall inträda från den 20 september 2004.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anförde som skäl för sitt förslag att slopa arvs- och gåvoskatten att skatterna kritiserats hårt under senare år och att ändrade regler för beskattning av arv och gåva knappast skulle lindra kritiken. Regeringen betonade vidare att förslaget skulle underlätta generationsskiften i företag där uttaget av arvs- och gåvoskatt varit kännbart (prop. 2004/05:25 s. 22).

I samband med riksdagsbehandlingen framfördes förslag om att avskaffa AGL retroaktivt från och med dagen då budgetpropositionen presenterades, dvs. den 20 september 2004. Vid riksdagsdebatten framfördes argument både för och emot en sådan retroaktiv lagstiftning. Riksdagen antog dock regeringens förslag att slopa beskattningen av arv, testamente och gåva vid utgången av 2004.

Händelserna i Sydostasien har återigen satt fokus på tidpunkten för att slopa arvs- och gåvoskatten. Katastrofen har drabbat regionen mycket hårt och krävt oerhört många liv. Det står också klart att det är många svenskar som har förlorat anhöriga och vänner. I ljuset av detta framstår tidpunkten för att avskaffa AGL som olycklig eftersom katastrofen

inträffade bara dagarna innan lagen upphörde att gälla. Regeringen anser därför att det bör övervägas åtgärder som innebär att de anhöriga till dem som avlidit inte skall behöva betala arvsskatt. Det finns två tänkbara vägar. Den ena är att använda dispensregeln i 58 a § AGL, den andra att införa en undantagslag som i praktiken skulle innebära detsamma som om AGL avskaffats vid en tidigare tidpunkt än årsskiftet 2004/05.

Regeringen gör härvid följande bedömning. Dispensmöjligheten skulle tvinga regeringen att ta ställning till varför anhöriga till dem som avlidit i Sydostasien skulle behandlas annorlunda än andra anhöriga som under den aktuella tiden förlorat familjemedlemmar. På det individuella planet är varje dödsfall en lika stor förlust. Enligt regeringens uppfattning bör generella regler eftersträvas. En gräns i tiden är en sådan generell åtgärd och omfattar alla dödsfall därefter medan dispensförfarandet skulle tvinga regeringen att behandla anhöriga till personer som avlidit under samma tidsperiod på olika sätt. Att införa ett generellt undantag från skyldigheten att betala arvsskatt under perioden närmast före det att AGL upphörde att gälla är därför att föredra.

Frågan är också från och med vilken dag ett sådant undantag bör gälla. Oavsett vilket datum som väljs uppkommer alltid en diskussion om att anhöriga till dem som avlidit före den valda tidpunkten kommer i ett sämre läge än anhöriga till dem som avlidit efter denna tidpunkt. Flodvågskatastrofen inträffade den 26 december 2004. Att sätta tidsgränsen i direkt anslutning till dagen för katastrofen är dock mindre lämpligt när ambitionen är att reglerna skall vara generella. Några av remissinstanserna har föreslagit att skattefriheten bör gälla från den 20 september eller den 21 oktober 2004. Enligt regeringens uppfattning bör emellertid undantaget gälla från och med dagen efter riksdagens beslut att slopa arvs- och gåvoskatten, dvs. från och med den 17 december 2004.

Utgångspunkten är som redan nämnts att lagförslaget skall få samma effekt som om AGL avskaffats från och med ett tidigare datum. Undantaget skall därför – förutom arvsskatt – också gälla gåvoskatt trots de kontrollproblem i fråga om gåvor av försäkringar som Skatteverket pekat på. I fråga om arvsskatt skall undantaget också gälla skatt som tas ut enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss.

Förslaget är alltså begränsat på så sätt att skatt enligt de nämnda författningarna inte skall tas ut om skattskyldighet uppkommit från och med den 17 december 2004. När det gäller uttaget av arvs- och gåvoskatt får undantagslagen alltså samma verkan som om AGL och 1963 års förordning avskaffats från och med nämnda datum. I övrigt skall dock bestämmelserna i både AGL och 1963 års förordning tillämpas fram till utgången av 2004. Detta innebär t.ex. att reglerna om eftergift i 56 § AGL inte påverkas. Om någon avlidit under den tidsperiod som den nya lagen omfattar uppkom vid dödsfallet en rätt till eftergift som i efterhand inte kan avskaffas. Den lagtekniska lösningen kommenteras vidare i författningskommentaren.

Några andra ändringar utöver det nämnda undantaget behövs inte. Det betyder att ändringarna i bl.a. ärvdabalken, sekretesslagen (1980:100) och inkomstskattelagen (1999:1229) som antogs av riksdagen i samband

med att arvs- och gåvoskatten slopades inte påverkas av lagförslaget i lagrådsremissen.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2005.

6 Finansiella konsekvenser

Statens prognoserade inkomster från arvs- och gåvoskatten för perioden från den 17 december till den 31 december 2004 uppgår till ca 0,1 miljarder kronor. Förslaget att arvs- och gåvoskatt inte skall tas ut redan från och med den 17 december 2004, medför att det sammanlagda skattebortfallet kan beräknas öka från ca 2,6 till ca 2,7 miljarder kronor.

Vissa merkostnader för Skatteverket kan uppkomma till följd av bl.a. att skatt i vissa fall måste återbetalas till de skattskyldiga och kontrollproblem när det gäller framförallt gåvor av försäkringar. Dessa merkostnader torde dock bli marginella och skall finansieras inom befintlig budgetram.

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt

Lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt (AGL) och förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss upphörde att gälla vid utgången av 2004 (SFS 2004:1341–1342).

Förslaget i den nya lagen innebär att i de fall skattskyldighet har inträtt enligt AGL eller enligt förordningen om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss under perioden från och med den 17 december 2004 till och med den 31 december 2004 skall arvs- och gåvoskatt inte tas ut. Förslaget får i princip samma konsekvenser för de skattskyldiga som en ändring av tidpunkten för att slopa arvs- och gåvoskatten skulle ha inneburit. Genom att skatt inte skall tas ut i de fall skattskyldighet inträtt redan från och med den 17 december 2004 skall Skatteverket i princip inte fastställa skatt i sådana ärenden. I de fall skatt t.ex. på grund av en begäran om förtur har fastställts och betalats, trots att skattskyldigheten inträffat under den aktuella perioden, skall verket betala tillbaka hela skattebeloppet.

Den nya lagen tar således sikte på skyldigheten att betala skatt om skattskyldigheten inträtt under perioden 17 december – 31 december 2004. I övrigt påverkas inte AGL eller 1963 års förordning. Det betyder t.ex. att om någon avlidit den 20 december 2004 och har rätt till eftergift enligt bestämmelserna i 56 § AGL skall skatt återbetalas enligt vad som anges i nämnda bestämmelse och någon arvsskatt skall inte tas ut på det återbetalda beloppet.

Förslag till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt

Härigenom föreskrivs följande.

Har skattskyldighet inträtt enligt lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt² eller enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss under perioden från den 17 december 2004 till den 31 december 2004, skall arvsskatt eller gåvoskatt inte utgå.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2005.

² Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:857.

Förteckning över remissinstanser

Efter remiss har yttranden över utkastet till lagrådsremiss om undantag från arvsskatt och gåvoskatt (Fi2005/539) kommit in från Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Skatteverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Sveriges advokatsamfund och Svenska Bankföreningen.

Sveriges Försäkringsförbund anger att de avstår från att yttra sig och Sveriges Begravningsbyråers Förbund har inte svarat på remissen.